

جامعة المصطفى العالمية

مجمع آموزش شرع عالم امام خمینسرحمد

تحقیق پایانی کارشناسی رشته ادیان و مذاهب

عنوان:

دیدگاه‌های طالبان درباره شیعه

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای سید لطف الله جلالی (دام عزه)

دانش پژوه:

قربانعلی کاظمی

کد تحصیلی: ۶/۴۰۲

کد کامپیوتری: ۱۱۵۴۸۱۵

آذر ماه ۱۳۸۸

تقدیم:

به روح پدرم و روح مادرم که سوختند و مرا یاد گرفتند و تمام شهدای افغانستان به ویژه

شهدای گمنام و تمام کسانی که در دفاع از حریم حق تشیع جانهایشان را فدا کردند.

به امید فردای روشن و آینده آبی.

سپاس:

«من لم يشكر المخلوق، لم يشكر الخالق»

پس از درود و سپاس بی‌نهایت به درگاه ایزد متعال، تقدیر و تشکر می‌کنم از ریاست محترم «جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمیه» جناب حجت الاسلام والمسلمین دکتر اعرافی (دام عزه) و از همه اساتید دلسوز که شمع وجودشان چراغ روشن‌گر راه آموزش و پژوهش ما گردیده است. به ویژه از استاد فرزانه راهنما، حجت الاسلام والمسلمین «سید لطف الله جلالی» که نه تنها در تکمیل این پژوهش، بلکه در همه جوانب زندگی از راهنمایی‌های ارزنده‌اش بهره‌مند بوده‌ام.

و همین‌طور از تمام دست‌اندرکاران گروه علمی و تربیتی ادیان و مذاهب، به ویژه از آموزگار فرهیخته و دلسوز، مدیر محترم گروه "ادیان و مذاهب"، دکتر قاسم جوادی و استاد ارجمند حجت الاسلام والمسلمین آقای قیومی سپاس‌گزاری می‌کنم. بدین ترتیب از مدیریت محترم مجتمع آموزش عالی امام خمینی (ره)، حجت الاسلام والمسلمین آقای هاشمیان و تمام کسانی که به عناوین مختلف کمک کردند، به خصوص از برادران عزیز و بزرگوارم محمد علی کاظمی، ظاهر کاظمی و تمام دست‌اندرکاران زحمت‌کش واحد تحقیقات و اداره آموزش عمومی قدردانی می‌کنم.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده:

آشفته‌گی‌های سیاسی ناشی از جنگ‌های داخلی و عملکرد نامطلوب حکومت مجاهدین (۷۵-۱۳۷۱ش). علاوه بر ایجاد فساد، نا امنی، فقر شدید فرهنگی و اقتصادی و تلفات هزاران انسان بی‌گناه از جمله زن و کودک، و تخریب وسیع منابع حیاتی و اقتصادی کشور؛ زمینه مناسبی را برای ظهور گروه طالبان (که دارای افکار و عقاید خاصی می‌باشد) در صحنه سیاسی افغانستان فراهم کرد. این پژوهش سعی دارد در چهار بخش کلی به بررسی مبانی فکری، اعتقادی و دیدگاه‌های طالبان درباره شیعیان با رویکرد به افغانستان بپردازد.

بخش اول: به بررسی چگونگی آغاز پیدایش، عوامل ظهور و موفقیت جنبش طالبان، ساختار و تشکیلات، سازماندهی و رهبری، اهداف و اصول اساسی حکومت، ویژگی‌های امارت اسلامی، پرداخته است. و در همین بخش، به جایگاه زنان در حکومت طالبانی، ویژگی‌های عمومی افراد طالبان، و دیدگاه‌های دیگران (جامعه بین الملل، کشورهای منطقه، ناظران و تحلیل‌گران) درباره جنبش طالبان و... مورد بحث قرار گرفته است.

بخش دوم: به خاستگاه جنبش طالبان می‌پردازد که از جهاتی شبیه جنبش افراطی خوارج می‌ماند، و از جهاتی دیگر متأثر از جریان‌های بنیادگرای معاصر جهان اسلام همچون: وهابیت، دیوبندیه هند، اخوان المسلمین مصر و جریان‌های مذهبی و افراطی پاکستانی مانند: جمعیت علمای اسلام، سپاه صحابه و اندیشه‌های مودودی و... می‌باشند. جمع بندی و نتیجه گیری نهایی پایان بخش این پژوهش می‌باشد.

بخش سوم: که بخش عمده پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهد، درباره دیدگاه‌های طالبان درباره شیعیان می‌پردازد. که شامل مباحث: تعامل طالبان با شیعیان در مقایسه با اهل سنت، راه‌های بدست آوردن حکومت، مبانی فقهی و اندیشه کلامی طالبان، تاریخچه تکفیر، تکفیر طالبان

نسبت به شیعیان، عبدالرحمان و تکفیر شیعیان، لزوم پرداخت جزیه و فلسفه آن، خشونت و کار
نامه سیاه طالبان، اعلامیه چهار ماده طالبان در مزارشریف، فتوای ملاعمر در باره تکفیر شیعیان،
دلایل تکفیر شیعیان از نگاه طالبان، عدم آشنای طالبان با مبانی اسلامی، مفهوم ارزش‌ها در نظام
طالبانی؛ قتل عام شیعیان، ایرانی خواندن شیعه، تاریخ ورود اسلام و تشیع در افغانستان، علل
دشمنی طالبان با شیعیان، مظلومیت شیعیان، رهبر شهید و طالبان، و خلاصه از زندگانی و سخنان
رهبر شهید و... می باشد.

بخش چهارم: خود در دو بخش کلی، جمع بندی که خلاصه مباحث در آن آورده شده
است. و نتیجه گیری نهایی از کل این مجموعه، که در واقع آنچه را که غرض و اهداف از این
پژوهش بوده است را بیان کرده است.

فهرست مطالب:

فصل اول: کلیات

- ۱- مقدمه: ۲
- ۲- تبیین مسأله ۴
- ۳- اهمیت و ضرورت ۴
- ۴- سؤالات تحقیق: ۵
- الف) سؤال اصلی ۵
- ب) سؤالات فرعی: ۵
- ۵- روش تحقیق ۶
- ۶- اهداف تحقیق ۶
- ۷- فواید تحقیق ۶
- ۸- پیشینه تحقیق ۷
- ۹- منابع ۷
- ۱۰- نوآوریها ۸
- ۱۱- کاستیها و مشکلات ۸
- ۱۲- پیشنهادها ۹
- کلید واژهها ۱۰

فصل دوم: آغاز جنبش طالبان

۱۲	..... مقدمه
۱۲	..... آغاز شکل گیری طالبان
۱۳	..... ظهور طالبان و پایان حکومت مجاهدین
۱۴	..... عوامل شکل گیری طالبان
۱۵	..... ۱- عوامل خارجی
۱۶	..... ۲- عوامل داخلی
۱۶	..... ۱-۲- ناتوانی رهبران گروه‌های جهادی
۱۶	..... ۲-۲- بحران اقتصادی و فقر فرهنگی
۱۷	..... ۲-۳- عوامل قومی و منطقه‌ای
۱۸	..... سازمان و رهبری
۱۸	..... ۱- هسته های اولیه و ماهیت افراد طالبان
۱۹	..... ۲- ویژگیهای "ملا عمر" رهبر طالبان
۲۰	..... ۳- امیر المؤمنین (فرمانده مؤمنان)
۲۲	..... اندیشه های طالبان
۲۲	..... ۱- راه‌های بدست آوردن حکومت
۲۳	..... ۱-۱- نظریه انتصاب
۲۴	..... ۱-۲- تئوری انتخاب
۲۴	..... ۱-۳- تئوری تغلیب

- ۲۶- سازگاری دیدگاه‌های طالبان با تئوری تغلیب ۲۶
- ۳- مبانی فقهی طالبان ۲۷
- ۴- اندیشه کلامی طالبان ۲۹
- ۵- تأثیر محیط بر اندیشه‌های طالبان ۳۱
- ۶- اندیشه‌های دینی و مبانی عقیدتی طالبان ۳۲
- ۷- تأثیرپذیری طالبان از «جمعیت العلماء اسلام» ۳۳
- ساختار، تشکیلات و سازماندهی حکومت طالبان ۳۵
- ۱- رهبری ۳۵
- ۲- شورای موقت ۳۶
- ۱-۲- ملامحمد ربانی (رئیس شورا)، ۳۶
- ۲-۲- ملامحمد حسن (نایب رئیس شورا)، ۳۶
- ۳-۲- ملامحمد غوث، ۳۶
- ۴-۲- ملاعبدالرزاق، ۳۶
- ۵-۲- ملامحمد فاضل، ۳۷
- ۶-۲- مولوی سیدغیاث الدین، ۳۷
- ۳- مجلس شورای عالی ۳۷
- ۴- کابینه دولت طالبان در کابل ۳۹
- ۵- دارالفتوای مرکزی ۴۱
- ۶- شوراهای ولایتی ۴۱
- ۷- شورای نظامی ۴۱

۴۲	اصول اساسی حکومت طالبان
۴۵	اهداف طالبان
۴۶	ویژگی های « امارت اسلامی »
۴۶	۱- خشونت و وحشیگری
۴۷	۲- نداشتن قانون اساسی
۴۹	۳- تغییر دولت اسلامی به « امارت اسلامی »
۵۳	۴- مبارزه با نو آوری های مدنیت غربی
۵۴	بیانیه ها و فرمان های حکومتی طالبان
۵۸	ویژگی های عمومی جنبش طالبان
۵۹	۱- حرکت عمل گرا
۵۹	۲- اعتماد به نفس یا خود باوری بیش از حد
۶۰	۳- سادگی در برخورد
۶۰	۴- احترام به علماء و مولویت
۶۱	۵- استبدادی فکری
۶۱	۶- اهتمام به فروع و اهمال اصول
۶۲	۷- سطح اندیشی و توجه نکردن به بعد فکری و علمی
۶۲	۸- ضعف سطح فرهنگی
۶۳	۹- ضعف آگاهی سیاسی
۶۳	۱۰- طالبان و زنان
۶۴	۱۰-۱- قوانین طالبان درباره زنان

۶۵	۲-۱۰- خشونت علیه زنان یا احیای سنتها قومی
۶۶	دیدگاه‌هایی دیگران در باره جنبش طالبان
۶۷	۱- آغاز پیدایش و شعارهای طالبان
۶۸	۲- طالبان و دیدگاههای جامعه بین المللی
۶۹	۳- کشورهای منطقه و دیدگاه‌ها
۶۹	۳-۱- مواضع پاکستان با طالبان
۷۰	۳-۲- عربستان، ایالات عربی متحده و کشورهای غربی
۷۱	۳-۳- دیدگاههای همسایگان شمالی افغانستان
۷۱	۳-۴- مواضع جمهوری اسلامی ایران و طالبان

فصل سوم: بررسی نشأ و خاستگاه طالبان

۷۴	الف) خاستگاه اجتماعی طالبان
۷۵	ب) خاستگاه علمی و دینی گروه طالبان
۷۸	جنبشهای اسلامی پیشین منشأ خاستگاه فکری طالبان
۷۹	۱- دیوبندیّه
۷۹	۱-۱- اشتراکاتی مبانی عقیدتی طالبان با آموزه‌های مدرسه دیوبند
۸۲	۱-۲- تأثیر مکتب دیوبند بر جنبش‌های اسلامی و طالبان
۸۳	۱-۲-۱- تبادل استاد و دانشجو
۸۴	۱-۲-۲- جماعت تبلیغ
۸۵	۱-۲-۳- جنبش جهاد اسلامی فلسطین

- ۲- وهابیت ۸۷
- ۲-۱- ابن تیمیه و اندیشه آن ۸۷
- ۳- طالبان و باورهای اخوان المسلمین ۹۰
- ۴- طالبان و اندیشه های ابوالاعلی مودودی ۹۲
- ۴-۱- تأثیرپذیری طالبان از اندیشه های مودودی ۹۳
- نقد نظریه مودودی ۹۵
- ۵- تأثیرپذیری طالبان از جریان‌های دینی و مذهبی پاکستان ۹۷
- ۵-۱- جماعت اسلامی ۹۷
- ۵-۲- جمعیت علمای اسلام ۹۸
- باورها و عقاید جمعیت علمای اسلام ۹۸
- ۱- مسائل فرهنگی و آموزشی ۹۹
- ۲- نظام شرعی و دینی ۹۹
- ۵-۳- جمعیت علمای پاکستان ۱۰۰
- ۵-۴- جمعیت اهل حدیث ۱۰۱
- اندیشه و باورهای جمعیت اهل حدیث ۱۰۲
- ۵-۵- سپاه صحابه ۱۰۴
- اندیشه و دیدگاه سپاه صحابه ۱۰۵
- ۶- سازمان القاعده و طالبان ۱۰۶
- عدم آشنایی طالبان با اسلام ۱۰۷
- ارزشها در اسلام طالبانی ۱۰۹

- ۱- ارزش علم و سواد در اسلام ۱۱۰
- ۲- اهمیت نظافت و پاکیزگی در اسلام ۱۱۰
- ۳- ارزش امنیت و آرامی در جامعه ۱۱۱

فصل چهارم: دیدگاه‌های طالبان درباره شیعه

- مقدمه ۱۱۸
- تعامل طالبان با اهل سنت در مقایسه با تشیع ۱۱۸
- ۱- استفاده از احساسات دینی و تعصب قومی ۱۱۸
- ۲- استفاده از روش ارباب و تهدید مردم ۱۱۹
- تعامل طالبان با شیعیان و هزاره ها ۱۲۰
- ۱- درخواست همکاری از علمای شیعه ۱۲۰
- ۱-۱- خیانت برخی از سودجویان شیعه به همکیشان خویش ۱۲۲
- ۲- تسلط طالبان بر مناطق شیعه نشین ۱۲۳
- ۱-۲- سلب امنیت جانی و مالی ۱۲۴
- ۲-۲- آواره و تلف شدن شیعیان ۱۲۵
- تکفیر شیعیان ۱۲۶
- ۱- تاریخچه تکفیر ۱۲۶
- ۲- تکفیر شیعیان از سوی طالبان ۱۲۸
- ۱-۲- فتوای ملاعمر در باره « تکفیر شیعیان » ۱۲۸
- ۲-۲- دلایل تکفیر شیعیان از نگاه طالبان ۱۲۹

- ۱۳۱..... ۲-۳- طالبان، کشتن شیعه بر هر مسلمانی واجب است!
- ۱۳۲..... ۳- عبدالرحمان و تکفیر شیعیان
- ۱۳۳..... ۴- گوشه‌هایی از جنایت عبدالرحمان
- ۱۳۳..... ۴-۱- سال ۱۲۶۹هـ «رقص میری»
- ۱۳۴..... ۴-۲- بردگی و اسارت
- ۱۳۵..... ۴-۳- حکم تکفیر شیعیان
- ۱۳۸..... ۴-۴- محروم نمودن جوانان شیعه از ورود به دانشگاه‌ها
- ۱۳۹..... شیعیان و لزوم پرداخت جزیه
- ۱۳۹..... ۱- خشونت و عملکرد طالبان در مزار شریف
- ۱۴۰..... ۲- کارنامه‌ی سیاه طالبان
- ۱۴۲..... ۳- آخرین هشدار یا ضرب‌الأجل
- ۱۴۳..... ۴- شیعیان باید جزیه پرداخت کنند
- ۱۴۴..... ۵- فلسفه جزیه و حکومت طالبان
- ۱۴۷..... لزوم اسلام آوردن شیعیان از دیدگاه طالبان
- ۱۴۷..... الف) عبدالرحمان و حکم تکفیر هزاره‌ها (شیعیان)
- ۱۴۸..... ب) طالبان و تکفیر شیعیان
- ۱۴۹..... ایرانی خواندن شیعه
- ۱۴۹..... ۱- تاریخ ورود اسلام و تشیع به افغانستان
- ۱۵۱..... ۲- محاصره هزاره‌جات
- ۱۵۱..... ۳- علل دشمنی طالبان با شیعیان

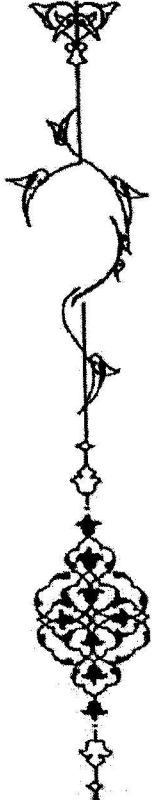
۱۵۴	رهبر شهید (استاد عبدالعلی مزاری ره) و طالبان
۱۵۴	خلاصه ای از زندگانی رهبر شهید:
۱۵۴	۱- تولد و تحصیلات
۱۵۵	۲- مبارزات سیاسی - نظامی
۱۵۵	۳- اسارت و شهادت
۱۵۸	۴- سخنان رهبر شهید
۱۶۱	مظلومیت بی انتها

فصل پنجم: جمع بندی و نتیجه گیری

۱۶۶	مقدمه
۱۶۶	الف) جمع بندی
۱۷۳	ب) نتیجه گیری نهایی
۱۷۸	فهرست منابع و مآخذ:
۱۷۸	کتابها
۱۸۶	روزنامهها:
۱۸۶	سایت های اینترنتی:

فصل اول :

کلیات

۱- مقدمه:

یکی از تحولات مهم تاریخ معاصر در افغانستان، پیدایش گروهی به نام طالبان است، که اکثراً متشکل از نیروهای قبایل پشتون که از لحاظ فکری، علاوه بر تأثیر پذیری از سنت‌های قبیله‌ای و فرهنگ روستایی؛ از خارج از مرزهای این کشور تغذیه می‌شده است.

این گروه، با استفاده از شعارهایی همچون: ایجاد صلح، امنیت و آرامش، جمع‌آوری سلاح، حاکمیت دین و مذهب و برداشتن مراکز اخاذی و باج‌گیری از راه‌های عمومی، و زمینه‌های به شدت آشفته داخلی، توانست شهرهای مهم افغانستان را یکی پس از دیگری تصرف کند و به کوتاه‌ترین زمان به بیش از ۹۰ درصد خاک کشور مسلط شدند و به مدت پنج سال (۱۳۷۵-۱۳۸۰هـ) بر افغانستان حکومت کردند.

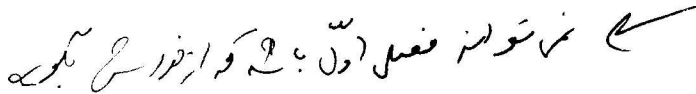
موارد زیر می‌توان از ویژگی‌های بارز این گروه به حساب آورد:

خسونت، زن‌ستیزی، شیعه‌ستیزی، تجددستیزی، خردستیزی و ضدیت با آزادی و دموکراسی و مظاهر تمدن، و نیز تعصبات قومی و نژادی و بی‌گانگی با روح شریعت و مقتضیات زمان از ویژگی‌های بارز فکری و اعتقادی این گروه است.

تحقیق حاضر با عنوان «دیدگاه‌های طالبان در باره شیعه» به جستجوی شناخت صحیح و دقیق دیدگاه‌ها و اندیشه‌های طالبان درباره شیعیان با رویکرد به افغانستان می‌پردازد. علی‌رغم وجود مشکلات و کاستی‌ها، تلاش نگارنده بر این بوده که دیدگاه‌های مختلف را بررسی کرده و

آنچه را که با شواهد و ادله و گفتار خود آنان نزدیک تر بوده است، برگزیده شده است. و آنچه در این تحقیق بدان پرداخته شده است، عبارتند از:

۱- فصل اول؛ شامل کلیاتی چون: اهداف، فواید، پیشینه اهمیت و ضرورت تحقیق و ...

می باشد.

۲- فصل دوم؛ در بر دارنده موضوعاتی چون: آغاز پیدایش، عوامل ظهور، شکل گیری و موفقیت، سازمان و رهبری، ساختار تشکیلاتی حکومت، اصول اساسی حکومت طالبان، اهداف و ویژگی های امارت اسلامی، ویژگی های عمومی جنبش طالبان، جایگاه زنان در حکومت طالبانی و نقش کشورهای منطقه، سرانجام دیدگاه های دیگران (کشورهای منطقه ناظران، و تحلیل گران سیاسی) و... درباره طالبان می باشد.

۳- فصل سوم؛ به بررسی خاستگاه و منشأ اجتماعی، دینی، مذهبی و فکری طالبان و تأثیر پذیری طالبان از بنیادگرایان معاصر جهان اسلام به ویژه از آموزه های علمای دیوبندیه هند و اخوان المسلمین مصر؛ و جریان های مذهبی- دینی پاکستان، طالبان هم کسانی بودند که غالباً محل رشد آنان مدارس دینی و مذهبی پاکستان بوده است، می پردازد

۴- فصل چهارم؛ به تبیین موارد زیر پرداخته است:

الف) تعامل طالبان با شیعیان در مقایسه با اهل سنت و چگونگی نفوذ طالبان در مناطق شیعه نشین و اهل سنت و نحوه برخورد طالبان با آنان؛ حکومت و راه های بدست آوردن آن، و دیدگاه های مطرح، بررسی مبانی فقهی و اندیشه کلامی طالبان؛

ب) تاریخچه تکفیر شیعیان، تکفیر شیعیان از سوی طالبان، مقایسه بین دوره عبدالرحمن و طالبان، گوشه های از جنایت عبدالرحمان، اجبار شیعیان به پرداخت جزیه و لزوم اسلام آوردن شیعیان، فتوای ملا عمر درباره تکفیر شیعیان، دلایل تکفیر شیعیان از دیدگاه طالبان، و ایرانی

خواندن شیعه، تاریخ ورود اسلام و تشیع در افغانستان سر انجام علل دشمنی طالبان با شیعیان، طالبان و رهبر شهید (استاد مزاری ره) و پاک‌سازی تشیع از افغانستان و مبارزه با فرهنگ و زبان فارسی و... می‌باشد.

۵- فصل پنجم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری نهایی می‌باشد.

۲- تبیین مسأله

با توجه به این که جنبش طالبان یک جنبش افراطی و متأثر از جریان‌های سلفی- وهابی و بنیادگرایان تندرو معاصر است که درباره شیعیان دیدگاه‌هایی را ابراز می‌کند که غالباً ناشی از تعصب و تحجر این گروه است. طالبان بر اساس تفسیر قشری ای، که از قرآن و سنت دارند شیعیان را مسلمان نمی‌دانند؛ بلکه آنان را کافر، و مال و جان شان را برای خود حلال میدانند. و باورهای سطحی و سنت قبیله‌ای خود را که بیش‌تر شباهت به باورهای وهابیت و بنیادگرایان جهان اسلام دارند تا آموزه‌های اسلام حقیقی؛ که به عنوان شریعت به طوری اجباری به مردم تحمیل می‌کند.

علی‌رغم شباهت‌هایی که این جنبش با جریان‌های سلفی- وهابی، دیوبندی و اخوانی دارند، تفاوت‌های آشکاری نیز با آنان دارد، سخت‌گیری، خشونت و افراط که جنبش طالبان در کارنامه خود ثبت کرده‌اند، تا هنوز بی سابقه یا کم سابقه بوده است که دست تمام بنیادگرایان تند رو را از پشت بسته و آنان را به فراموشی سپرده‌اند. در این تحقیق، تلاش می‌شود این دیدگاه‌ها را جمع آوری، شناسایی، بررسی و تحقیق کند تا معلوم شود که افکار و دیدگاه‌های گروه طالبان در باره شیعیان تا چه حد ظالمانه و از اسلام راستین به دور بوده‌اند.

۳- اهمیت و ضرورت

با عنایت به این که، افغانستان یکی از کشورهای است که بیش از ۹۰٪ جمعیت آن را

مسلمانان تشکیل می دهند و روابط شیعه و سنی به خصوص در افغانستان از اهمیت به سزایی برخوردار است، چرا که حنفیان معتدل (میانه رو) با شیعیان روابط مناسبی دارند و گروه طالبان که در مذهب فقهی پیروان ابوحنیفه یا احمد بن حنبل است، نسبت به این روابط مناسب، یک تهدید جدی به حساب می آید؛ زیرا جنبش طالبان در مقام عمل به پیروان وهابی - حنبلی بیش تر نزدیک ترند، تا مذهب حنفی.

از این رو، ضرورت دارد که دیدگاه های طالبان را درباره شیعیان بررسی کنیم تا درستی و نادرستی آن مشخص گردد و این که تا چه حد، این دیدگاه ها در مورد شیعیان خصمانه و از اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله به دور بوده است. و از طرف دیگر بین افکار و دیدگاه های حنفیان معتدل و گروه طالبان، که خود را شاخه ای از حنفی ها می دانند، تفکیک شود، تا این که در حق حنفیان میانه رو، از آن زاویه ای که به طالبان نگاه می شوند، نگریسته نشود و این تفکیک، زمینه وحدت و همدلی و بهبود روابط شیعیان و اهل سنت را فراهم می کند و تا حدودی مانع از تفرقه و اختلاف و گسستن این روابط حسنه می شود. شناسایی دیدگاه های طالبان از این جهت حائز اهمیت و ضرورت می باشد.

۴- سوالات تحقیق:

الف) سؤال اصلی

طالبان نسبت به "شیعه" چه دیدگاه هایی دارند؟

ب) سوالات فرعی:

۱- دیدگاه منفی طالبان نسبت به شیعه چیست؟

۲- این دیدگاه ها از کجا ناشی می شود؟

۳- اهداف طالبان از ابراز این دیدگاه ها چیست؟

۵- روش تحقیق

نوع جمع‌آوری اطلاعات، کتابخانه‌ای بوده است. و روشی که در این تحقیق به کار گرفته شده است، تحلیلی - توصیفی بوده است.

۶- اهداف تحقیق

اهداف این تحقیق عبارتند از:

الف) شناخت صحیح افکار، باورها و نگاه‌های طالبان و معرفی آن برای شیعیان و هشدار نسبت به خطر طالبان.

ب) ایجاد زمینه‌ای همگرایی و گسترش اسلام راستین و شناسایی جنبش‌های افراطی که با دست‌هایی از خارج، پشت نام اسلام پنهان شده است و از این طریق می‌خواهند وحدت مسلمین را به هم بزنند.

ج) ایجاد زمینه‌ای برای شناخت هر چه بیش‌تر شیعیان و اهل سنت از معتقدات صحیح یکدیگر و پرهیز از سوء تفاهم، پیش‌داوری، بدبینی، بدگویی، بدفهمی و دشمنی و تهمت و... به یکدیگر است.

۷- فواید تحقیق

علی‌رغم وجود کاستی‌ها و نقص‌ها؛ از آن جای که "هر کتاب یا نوشته‌ای، فرزند ذهن نویسنده است مفید خواهد بود". از این رو، فواید این تحقیق به قرار زیر می‌باشد:

۱- آشنایی نویسنده و خواننده با فضایی سیاسی، فکری، اجتماعی ای که بر جامعه افغانستان حاکم است؛

۲- آشنایی هر چند اجمالی، با وضعیت دردناک شیعیان به ویژه در زمان طالبان؛ و شناسایی تحولات مهم زمان طالبان در تاریخ معاصر کشور؛

۳- آشنایی با نویسندگان و مورخین افغانستانی و محققان خارجی که در زمینه افغانستان به

خصوص در باره طالبان کتابها و یا مقالاتی دارند؛

۴- ایجاد زمینه وحدت ملی و همگرایی که مهم‌ترین نیاز مذاهب اسلامی در عصر حاضر،

به ویژه بین شیعیان و اهل سنت در افغانستان می‌باشد. که این مهم، به واسطه تفکیک کردن جریان‌های بنیادگرا و افراطی از هر دو طرف شیعه و سنی؛ از اهل سنت میانه رو و شیعیان حقیقی میسر است. بدین ترتیب از سوء تفاهمی که بین این دو مذهب عمده اسلامی، به رغم این که در کنار هم زندگی می‌کنند وجود دارد، کاسته می‌شود. که در حد خود مهم‌ترین گام در راستای وحدت شیعه و سنی است.

۸- پیشینه تحقیق

درباره طالبان تا کنون کتابها و مقالات متعددی نوشته شده است که اکثراً جریان‌های تاریخی و سیاسی آن را بررسی کرده است و کمتر به عقاید و اندیشه‌های آنان به ویژه عقاید آنها درباره شیعیان پرداخته است. در رابطه با باورها و عقاید طالبان درباره شیعیان هر چند در ضمن کتب مربوطه، به صورت پراکنده و خیلی محدود، مطالبی بیان شده است. ولی تا کنون تا جایی که می‌دانم درباره دیدگاه‌های طالبان درباره شیعیان با رویکرد کلامی (اعتقادی)، کار مستقلی صورت نگرفته است. و این پژوهش اولین کاری است که در این زمینه صورت گرفته است. و اصل موضوع از این جهت بی سابقه است.

۹- منابع

منابعی که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است، مختلف است، از جمله: دائرة المعارف، دانشنامه و کتاب‌هایی که در باره طالبان نوشته شده است و یا به نحوی مربوط به این گروه است، مورد استفاده نگارنده قرار گرفته است.

آنچه که بیش تر به آن استناد شده است، کتاب‌ها، مجلات و نشریاتی است که درباره باورها و عقاید طالبان نسبت به شیعیان نوشته است. افزون بر این، از سایت‌های اینترنتی و بخش فارسی رادیو "بی‌بی‌سی" و رادیوهای دیگری، نیز بهره برده شده است.

۱۰- نو آوری‌ها

هرچند نگارنده ادعای هیچ گونه نو آوری را ندارد. اگر بر فرض، مواردی وجود داشته باشد، می‌توان آن را در موارد زیر خلاصه کرد:

۱- پژوهش‌های انجام شده پیرامون جنبش طالبان، اکثراً با رویکرد تاریخی و سیاسی بوده است، اما این تحقیق بیش‌ترین توجه خود را بر اساس «مبانی اعتقادی و دیدگاه‌های کلامی» گروه طالبان، معطوف نموده است.

۲- تلاش نگارنده بر این بوده که در مواجهه با دیدگاه‌ها، حوادث و نظریات، تابع دلیل و شواهد بوده، و به دور از هر پیش فرض و از هرگونه تعصبی آنها را مورد تحقیق و بررسی قرار داده است.

۳- نحوه بیان، نگارش و دسته بندی مطالب و سر انجام اختصار یکی دیگر از نو آوری‌های این تحقیق است.

۱۱- کاستی‌ها و مشکلات

کاستی‌ها و مشکلاتی که با آن رو برو بوده ام عبارتند از:

الف) مشکل منابع؛ که در باب دیدگاه‌های طالبان درباره شیعیان از محدودیت‌های جدی به شمار می‌آید که تا کنون به صورت مستقل نگاشته نشده است. بهترین منابعی که در این گونه تحقیقات می‌تواند مؤثر و مفید باشد و از منابع اساسی به حساب آید، آثار و نوشتاری است که از خود طالبان باشد که متأسفانه در حد محدودی نوشته شده، که نگارنده به برخی از آنها به

صورت مستقیم دسترسی نداشته است.

ب) دسترسی نداشتن به افراد سرشناس جنبش طالبان، یکی دیگر از مشکلات ما بوده و از سوی دیگر در زمان حکومت طالبان آنان کم‌تر در مصاحبه‌ها با رادیو و تلویزیون در مجامع عمومی حاضر می‌شدند. استفاده از تلویزیون و اکثر رادیوها و نشریات در زمان طالبان ممنوع بود؛ لذا عقاید و افکار آنان تا حدودی مبهم مانده و - بیشتر از نگاه و تحلیل دیگران بررسی شده است تاخود آنان.

ج) مشکل دیگری که در این مسیر داشتم، عدم آشنایی نگارنده به زبان انگلیسی بوده است که در صورت نبود این مشکل، تحقیق می‌توانست از محتوای ارزنده تر و بهتری برخوردار باشد؛ زیرا بسیاری از مقالات و نشریات در سایت‌های اینترنتی به این زبان بوده است.

۱۲- پیشنهادها

با توجه به این که ما در عصر حاضر بیش از هر زمان دیگری نیازمند وحدت بین مسلمین هستیم و این ضرورت در افغانستان بیش از هر جای دیگری احساس می‌شود. ایجاد وحدت و همدلی از هیچ راهی امکان ندارد، جز از طریق آگاهی بخشی صحیح و سالم به مردم؛ زیرا بسیاری از نزاع‌ها، اختلاف‌ها، دشمنی‌ها، تهمت‌ها، بد بینی‌ها، سوء تفاهم‌ها کشتارها نسبت به یکدیگر و ... ریشه در نادانی و جهل مردم از معتقدات و باورهای صحیح یکدیگر، دارند.

بنابراین، پیشنهاد نگارنده این است که هر موضوع و یا موضوعاتی که بتواند در این راستا (شناسایی اندیشه‌های صحیح) قدم بگذارد هم در بخش اهل سنت و هم در بخش تشیع حقیقتاً جای کار دارد. درباره طالبان هر چند کارهای نسبتاً خوبی صورت گرفته، اما از آن جایی که، در زمان حکومت طالبان استفاده از رادیو، تلویزیون، عکس و بسیاری از هنرهای دیگر ممنوع بودند. رهبران طالبان از مصاحبه و ملاقات با خبرنگاران، (به جز عده‌ای اندکی، آن هم در مسائل

سطحی) در مجامع عمومی به شدت خود داری می کردند. که اینها باعث شده است که، افکار، و عقاید آنان تا جایی پوشیده و مبهم بماند که جای کار دارد.

کلید واژه‌ها

طالبان، شیعه، دیدگاه‌ها، افغانستان، تکفیر، جزیه، تعصب، نژاد گرایی، خشونت، مظلومیت،

وحدت.